

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 18 września 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Rozporządzenie (UE) nr 1215/2012 – Jurysdykcja w sprawach cywilnych i handlowych – Zakres stosowania – Artykuł 1 ust. 2 lit. b) – Upadłość, układy i inne podobne postępowania – Wyłączenie – Powództwo zmierzające do uzyskania ustalenia istnienia wierzytelności dla celów jej wpisu na listę wierzytelności w ramach postępowania upadłościowego – Zastosowanie rozporządzenia (WE) nr 1346/2000 – Artykuł 41 – Treść zgłoszenia wierzytelności – Postępowanie główne i wtórne postępowanie upadłościowe – Zawisłość sprawy i sprawy wiążące się ze sobą – Stosowanie w drodze analogii art. 29 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 – Niedopuszczalność

W sprawie C-47/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Oberlandesgericht Wien (wyższy sąd krajowy w Wiedniu, Austria) postanowieniem z dnia 17 stycznia 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 stycznia 2018 r., w postępowaniu

Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad

przeciwko

Stephanowi Rielowi, występującemu w charakterze zarządcy tymczasowego majątku Alpine Bau GmbH,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: J.C. Bonichot, prezes izby, R. Silva de Lapuerta (sprawozdawczyni), wiceprezes Trybunału, C. Toader, A. Rosas i M. Safjan, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad przez A. Freytaga, Rechtsanwalt,
- w imieniu S. Riela, występującego w charakterze zarządcy tymczasowego majątku Alpine Bau GmbH, przez S. Riela, Rechtsanwalt,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu hiszpańskiego przez M. Sampola Pucurulla, działającego w charakterze pełnomocnika,
 - w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,
 - w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Heller oraz M. Wilderspina, działających w charakterze pełnomocników,
 - w imieniu rządu szwajcarskiego przez M. Schöllla, działającego w charakterze pełnomocnika,
- po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 4 kwietnia 2019 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 ust. 2 lit. b) oraz art. 29 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1215/2012 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1) oraz art. 41 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. 2000, L 160, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 1, s. 191).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu sądowego toczącego się między Skarbem Państwa Rzeczypospolitej Polskiej – Generalnym Dyrektorem Dróg Krajowych i Autostrad a S. Rielem, występującym w charakterze zarządcy tymczasowego w głównym postępowaniu upadłościowym wszczętym w Austrii wobec Alpine Bau GmbH, w przedmiocie powództwa o ustalenie istnienia wiarytelności.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 1215/2012

- 3 Artykuł 1 rozporządzenia nr 1215/2012 stanowi:

„1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych, administracyjnych ani spraw dotyczących odpowiedzialności państwa za działania lub zaniechania w wykonywaniu władzy publicznej (*acta iure imperii*).

2. Niniejsze rozporządzenie nie ma zastosowania do:

[...]

- b) upadłości, układow i innych podobnych postępowań;

[...]”.

4 Zgodnie z brzmieniem art. 29 tego rozporządzenia:

„1. Nie naruszając przepisów art. 31 ust. 2, jeżeli przed sądami różnych państw członkowskich zawisły sprawy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, sąd, przed który wytoczono powództwo później, z urzędu zawiesza postępowanie do czasu stwierdzenia jurysdykcji sądu, przed który najpierw wytoczono powództwo.

2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, na wniosek sądu, przed którym toczy się spór, każdy inny sąd, przed który wytoczono powództwo, niezwłocznie informuje pierwszy sąd, kiedy wytoczono przed niego powództwo, zgodnie z art. 32.

3. Jeżeli stwierdzona zostanie jurysdykcja sądu, przed który najpierw wytoczono powództwo, sąd, przed który wytoczono powództwo później, stwierdza brak swej jurysdykcji na rzecz tego sądu”.

5 Artykuł 30 rozporządzenia brzmi następująco:

„1. Jeżeli przed sądami różnych państw członkowskich zawisłe są sprawy, które pozostają ze sobą w związku, każdy sąd, przed który wytoczono powództwo później, może zawiesić postępowanie.

2. Jeżeli sprawy takie są zawisłe w pierwszej instancji, każdy sąd, przed który wytoczono powództwo później, może na wniosek strony stwierdzić także brak swej jurysdykcji, jeżeli sąd, przed który najpierw wytoczono powództwo, ma jurysdykcję w tych sprawach, a połączenie spraw jest zgodne z jego prawem.

3. W rozumieniu niniejszego artykułu uważa się, że sprawy pozostają ze sobą w związku, jeżeli istnieje między nimi tak ścisła więź, że pożądane jest ich łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie w celu uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach sprzecznych ze sobą orzeczeń”.

Rozporządzenie nr 1346/2000

6 Motywy 2, 6, 8, 12, 18, 19 i 21 rozporządzenia nr 1346/2000 stanowią:

„(2) Prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego wymaga skutecznego i sprawnego funkcjonowania transgranicznych postępowań upadłościowych; przyjęcie niniejszego rozporządzenia jest konieczne dla osiągnięcia tego celu [...]

[...]

(6) Zgodnie z zasadą proporcjonalności, niniejsze rozporządzenie powinno ograniczyć się do przepisów dotyczących właściwości dla wszczynania postępowań upadłościowych oraz wydawania orzeczeń bezpośrednio na podstawie postępowań upadłościowych i ściśle związanych z takimi postępowaniami. Ponadto niniejsze rozporządzenie powinno zawierać przepisy dotyczące uznawania takich orzeczeń oraz prawa właściwego, również odpowiadające tej zasadzie.

[...]

(8) Dla osiągnięcia poprawy skuteczności i efektywności postępowań upadłościowych o transgranicznych skutkach, jest niezbędne i właściwe, aby postanowienia dotyczące właściwości, uznawania oraz prawa właściwego w tym zakresie zostały zawarte w akcie prawa wspólnotowego, który jest wiążący dla państw członkowskich oraz bezpośrednio w nich obowiązujący.

[...]

(12) Niniejsze rozporządzenie pozwala na wszczęcie głównego postępowania upadłościowego w państwie członkowskim, w którym dłużnik posiada główny ośrodek swojej podstawowej działalności. Postępowanie to ma zakres uniwersalny, jego celem jest objęcie całego majątku dłużnika. W celu ochrony różnych interesów rozporządzenie pozwala na wszczęcie równoległe z postępowaniem głównym wtórnych postępowań upadłościowych. Wtórne postępowanie może zostać wszczęte w państwie członkowskim, w którym dłużnik ma swój oddział. Skutki wtórnego postępowania ograniczone są tylko do majątku dłużnika znajdującego się w tym państwie. Bezwzględnie obowiązujące przepisy dotyczące koordynacji z postępowaniem głównym gwarantują niezbędną jednolitość postępowania w ramach [Unii].

[...]

(18) Po wszczęciu głównego postępowania upadłościowego niniejsze rozporządzenie nie ogranicza prawa do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego w państwie członkowskim, w którym dłużnik ma oddział. Zarządca w postępowaniu głównym lub każda inna osoba uprawniona przez prawo wewnętrzne odpowiedniego państwa członkowskiego może wnosić o wszczęcie postępowania wtórnego.

(19) Oprócz ochrony miejscowych interesów, wtórne postępowanie upadłościowe może służyć także innym celom. Sytuacja taka może zaistnieć wtedy, gdy majątek dłużnika jest zbyt złożony, aby zarządzać nim w całości, albo gdy różnice w właściwych systemach prawnych są tak duże, że mogą się pojawić trudności związane z rozszerzeniem skutków wynikających z prawa państwa wszczęcia postępowania na inne państwa, w których znajduje się majątek. Z tego powodu zarządca w postępowaniu głównym może złożyć wniosek o wszczęcie postępowania wtórnego, jeżeli wymaga tego skuteczne zarządzanie masą.

[...]

(21) Każdy wierzyciel mający miejsce zamieszkania, miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę na obszarze [Unii] powinien być uprawniony do zgłoszenia swojej wierzytelności w każdym z toczących się na obszarze [Unii] postępowań upadłościowych dotyczących majątku dłużnika. [...]”.

7 Artykuł 3 tego rozporządzenia brzmi następująco:

„1. Sądy państwa członkowskiego, na terytorium którego znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika, są właściwe dla wszczęcia postępowania upadłościowego. W przypadku spółek i osób prawnych domniemywa się, że głównym ośrodkiem ich podstawowej działalności jest siedziba określona w statucie, chyba że zostanie przeprowadzony dowód przeciwny.

2. Jeżeli dłużnik ma główny ośrodek swojej podstawowej działalności na terytorium państwa członkowskiego, sądy innego państwa członkowskiego są uprawnione do wszczęcia postępowania upadłościowego tylko wtedy, gdy dłużnik ma na jego terytorium swój oddział. Skutki tego postępowania są ograniczone do majątku dłużnika znajdującego się na terytorium tego ostatniego państwa członkowskiego.

3. W przypadku wszczęcia postępowania upadłościowego zgodnie z ust. 1 każde postępowanie wszczęte później na podstawie ust. 2 stanowi wtórne postępowanie upadłościowe. Postępowanie to musi być postępowaniem likwidacyjnym.

[...]”.

8 Artykuł 4 wspomnianego rozporządzenia przewiduje:

„1. O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, dla postępowania upadłościowego i jego skutków właściwe jest prawo państwa członkowskiego, w którym zostaje wszczęte postępowanie, określanego dalej jako »państwo wszczęcia postępowania«.

2. Prawo państwa wszczęcia postępowania określa przesłanki wszczęcia postępowania upadłościowego, sposób jego prowadzenia i ukończenia. W szczególności określa ono:

[...]

h) zasady zgłoszenia, sprawdzenia i ustalenia wierzytelności;

[...]”.

9 Zgodnie z brzmieniem art. 27 tego rozporządzenia:

„W przypadku wszczęcia przez sąd państwa członkowskiego postępowania określonego w art. 3 ust. 1 i uznania go w innym państwie członkowskim (postępowanie główne), sąd tego innego państwa członkowskiego, właściwy zgodnie z art. 3 ust. 2, może wszcząć wtórne postępowanie upadłościowe, nie badając przy tym w tym innym państwie członkowskim niewypłacalności dłużnika. [...] Jego skutki ograniczają się do majątku dłużnika znajdującego się na terytorium tego innego państwa członkowskiego”.

10 Artykuł 31 rozporządzenia nr 1346/2000 stanowi:

„1. Z zastrzeżeniem przepisów o ograniczeniu przekazywania informacji, zarządca w głównym postępowaniu upadłościowym oraz zarządcy w postępowaniach wtórnych są zobowiązani do wzajemnego udzielania sobie informacji. Powinni oni niezwłocznie przekazywać sobie informacje mogące mieć znaczenie dla innego postępowania, w szczególności o przebiegu zgłaszania i sprawdzania wierzytelności, jak również o wszystkich środkach mających na celu ukończenie postępowania upadłościowego.

2. Z zastrzeżeniem przepisów dotyczących poszczególnych postępowań, zarządca w głównym postępowaniu upadłościowym oraz zarządcy w postępowaniach wtórnych są zobowiązani do wzajemnej współpracy.

[...]”.

11 Artykuł 39 tego rozporządzenia stanowi:

„Każdy wierzyciel, którego miejsce zwykłego pobytu, miejsce zamieszkania lub siedziba znajdują się w innym państwie członkowskim niż państwo wszczęcia postępowania, włącznie z organami podatkowymi i instytucjami ubezpieczenia społecznego państw członkowskich, może pisemnie zgłosić swoje wierzytelności w postępowaniu upadłościowym”.

12 Zgodnie z brzmieniem art. 40 wspomnianego rozporządzenia:

„1. Niezwłocznie po wszczęciu postępowania upadłościowego w państwie członkowskim, właściwy sąd tego państwa lub powołany przez ten sąd zarządca powiadamiają znanych wierzycieli, których miejsce zwykłego pobytu, miejsce zamieszkania lub siedziba znajdują się w innych państwach członkowskich.

2. Powiadomienie następuje poprzez indywidualne przesłanie zawiadomienia, informującego w szczególności o terminach, których należy przestrzegać, skutkach ich niedochowania, organach lub instytucjach właściwych do przyjmowania zgłoszeń wierzytelności oraz innych przewidzianych czynnościach. W zawiadomieniu należy także poinformować, czy wierzyciele uprzywilejowani, lub których wierzytelności są zabezpieczone rzeczowo, muszą zgłosić swoje wierzytelności”.

13 Artykuł 41 tegoż rozporządzenia brzmi następująco:

„Wierzyciel przesyła kopię dostępnych sobie dokumentów wykazujących istnienie wierzytelności, wskazuje rodzaj, chwilę powstania i wysokość wierzytelności oraz podaje, czy powołuje się na uprzywilejowanie, zabezpieczenie rzeczowe lub zastrzeżenie własności, wskazując mienie stanowiące przedmiot zabezpieczenia, na które się powołuje”.

14 Artykuł 42 rozporządzenia nr 1346/2000 brzmi następująco:

„1. Zawiadomienie określone w art. 40 następuje w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych państwa wszczęcia postępowania. Do tego celu stosuje się formularz, który jest zatytułowany we wszystkich językach urzędowych instytucji Unii Europejskiej »Wezwanie do zgłoszenia wierzytelności. Przestrzegać terminów«.

2. Każdy wierzyciel, którego miejsce zwykłego pobytu, miejsce zamieszkania lub siedziba znajduje się w innym państwie członkowskim niż państwo wszczęcia postępowania, może zgłosić swoją wierzytelność także w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych tego pierwszego państwa. W takim przypadku zgłoszenie musi być co najmniej opatrzone tytułem »Zgłoszenie wierzytelności« w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych państwa wszczęcia postępowania. Można dodatkowo żądać od wierzyciela tłumaczenia zgłoszenia na język urzędowy lub jeden z języków urzędowych państwa wszczęcia postępowania”.

Prawo austriackie

15 Paragraf 102 Insolvenzordnung (ustawy prawo upadłościowe, zwanej dalej „IO”) w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu stanowiącego przedmiot postępowania głównego, stanowi:

„Wierzyciele muszą zgłaszać swoje wierzytelności w postępowaniu upadłościowym zgodnie z następującymi przepisami, nawet jeżeli wierzytelności te są przedmiotem sporu”.

16 Paragraf 103 ust. 1 IO stanowi:

„W zgłoszeniu należy określić kwotę wierzytelności i okoliczności faktyczne, na których wierzytelność się opiera, a także przypisywaną jej kolejność zaspokojenia; należy określić dowody, które mogą być przedstawione na poparcie podnoszonej wierzytelności”.

17 Paragraf 110 ust. 1 IO brzmi następująco:

„Wierzyciele z tytułu wierzytelności, których prawidłowość lub kolejność zaspokojenia pozostają sporne, mogą występować o ustalenie istnienia ich wierzytelności, o ile dopuszczalna jest droga sądowa, kierując swoje powództwo przeciwko wszystkim, którzy te wierzytelności kwestionują [...]. Żądania przedstawione w ramach tego powództwa mogą opierać się wyłącznie na uzasadnieniu powołanym w ramach zgłoszenia wierzytelności i na rozprawie sprawdzającej; nie mogą dotyczyć kwoty wyższej niż kwota, która została podana przy tej okazji”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 18 Powód w postępowaniu głównym, podmiot odpowiedzialny za zarządzanie drogami publicznymi w Polsce, powierzył po przeprowadzeniu publicznego postępowania przetargowego austriackiemu przedsiębiorstwu Alpine Bau realizację kilku projektów budowy dróg w Polsce. Umowy dotyczące tych projektów zawierały szczegółowe postanowienia dotyczące odszkodowania podlegającego zapłacie w wypadku opóźnienia w wykonaniu zamówień.
- 19 W dniu 19 czerwca 2013 r. w Austrii wobec Alpine Bau zostało wszczęte postępowanie restrukturyzacyjne, a S. Riel został wyznaczony na tymczasowego zarządcę tej spółki.
- 20 W dniu 4 lipca 2013 r., postępowanie to zostało przekształcone w postępowanie upadłościowe. Następnego dnia w oparciu o orzeczenie Handelsgericht Wien (sądu gospodarczego w Wiedniu, Austria) w rejestrze postępowań upadłościowych wskazano, że chodzi o główne postępowanie upadłościowe w rozumieniu rozporządzenia nr 1346/2000.
- 21 Wtórne postępowanie upadłościowe przeciwko Alpine Bau zostało wszczęte w Polsce przed Sądem Rejonowym Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (Polska).
- 22 Powód w postępowaniu głównym zgłosił wierzytelności w dniach 16 sierpnia 2013 r. i 22 czerwca 2016 r. w głównym postępowaniu upadłościowym wszczętym w Austrii, a także w dniach 16 maja 2014 r. i 16 czerwca 2015 r. we wtórnym postępowaniu upadłościowym wszczętym w Polsce.
- 23 Większość zgłoszonych wówczas wierzytelności została zakwestionowana przez S. Riela, powołanego w ramach głównego postępowania upadłościowego w Austrii, oraz przez tymczasowego zarządcę wyznaczonego w ramach wtórnego postępowania upadłościowego w Polsce.
- 24 W dniu 1 kwietnia 2015 r. powód w postępowaniu głównym wytoczył w Polsce powództwo o ustalenie istnienia wierzytelności w wysokości 309 663 865 PLN (złoty) (około 73 898 402 EUR).
- 25 W dniu 31 października 2016 r. powód w postępowaniu głównym wytoczył także przed Handelsgericht Wien (sąd gospodarczy w Wiedniu) powództwo zmierzające do ustalenia istnienia wierzytelności w wysokości 64 784 879,43 EUR, żądając, zgodnie z art. 29 i 30 rozporządzenia nr 1215/2012, zawieszenia postępowania do czasu uzyskania powagi rzeczy osądzonej przez orzeczenie wydane w toczącym się w Polsce postępowaniu dotyczącym sprawdzenia wierzytelności.
- 26 W wyroku częściowym z dnia 25 lipca 2017 r. Handelsgericht Wien (sąd gospodarczy w Wiedniu) oddalił powództwo powoda w wysokości 265 132,81 EUR, nie rozstrzygając w przedmiocie wniosku o zawieszenie postępowania.
- 27 Powód w postępowaniu głównym wniosł od tego wyroku apelację do Oberlandesgericht Wien (wyższego sądu krajowego w Wiedniu, Austria), podnosząc w szczególności uchybienie proceduralne polegające na tym, że Handelsgericht Wien (sąd gospodarczy w Wiedniu) odmówił zawieszenia postępowania, naruszając art. 29 rozporządzenia nr 1215/2012.
- 28 Sąd odsyłający zastanawia się, w pierwszej kolejności, czy powództwo o ustalenie istnienia wierzytelności, które rozpoznaje, jest objęte zakresem stosowania przepisów rozporządzenia nr 1215/2012, czy też rozporządzenia nr 1346/2000.
- 29 W drugiej kolejności, sąd ten zastanawia się nad możliwością zastosowania zawartych w rozporządzeniu nr 1215/2012 przepisów dotyczących zawisłości sporu, ewentualnie w drodze analogii, w przypadku gdyby zastosowanie znajdowało rozporządzenie nr 1346/2000.

30 W trzeciej kolejności, sąd ten wyraża wątpliwości w kontekście zakresu wymogów określonych w art. 41 rozporządzenia nr 1346/2000 i dotyczących treści zgłoszenia wierzytelności przez wierzycieli mających siedzibę w państwie członkowskim.

31 W powyższych okolicznościach Oberlandesgericht Wien (wyższy sąd krajowy w Wiedniu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że powództwo o ustalenie istnienia wierzytelności w prawie austriackim dotyczy upadłości w rozumieniu [tego przepisu], a zatem jest wyłączone z przedmiotowego zakresu stosowania tego rozporządzenia?

2) (jedynie w przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze):

Czy art. 29 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy stosować analogicznie [w drodze analogii] do powództw powiązanych objętych zakresem stosowania rozporządzenia nr 1346/2000?

3) (tylko w przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze lub udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie):

Czy art. 29 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że występuje sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, jeżeli wierzyciel – powód – który w austriackim głównym postępowaniu upadłościowym oraz w polskim wtórnym postępowaniu upadłościowym zgłosił (co do istoty) identyczną wierzytelność, którą dany zarządca tymczasowy (w przeważającej części) zakwestionował, najpierw wnosi o ustalenie istnienia wierzytelności wobec masy upadłościowej w określonej wysokości w Polsce przeciwko tamtejszemu zarządcy tymczasowemu we wtórnym postępowaniu upadłościowym, a następnie w Austrii przeciwko zarządcy tymczasowemu w głównym postępowaniu upadłościowym [S. Rielowi] – pozwanemu?

4) Czy art. 41 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że czyni zadość wymogowi wskazania »rodzaju, chwili powstania i wysokości wierzytelności« jeżeli

- a) wierzyciel, który ma siedzibę w innym państwie członkowskim niż państwo, w którym wszczęto postępowanie (powód) w zgłoszeniu wierzytelności w głównym postępowaniu upadłościowym – jak ma to miejsce w niniejszej sprawie – zadowala się wskazaniem konkretnej kwoty wierzytelności, nie podając jednak chwili jej powstania (np. »wierzytelność podwykonawcy JSV Sławomir Kubica w związku z wykonaniem robót drogowych«);
- b) jednak chwila powstania wierzytelności wynika z załączników przedłożonych wraz ze zgłoszeniem wierzytelności (np. z daty wskazanej na przedłożonej fakturze), mimo że nie podano jej w samym zgłoszeniu?

5) Czy art. 41 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że przepis ten nie stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisów krajowych, które w danym przypadku są korzystniejsze dla zgłaszającego wierzytelność wierzyciela z siedzibą w innym państwie członkowskim niż państwo, w którym wszczęto postępowanie – na przykład w odniesieniu do wymogu zgłoszenia chwili powstania wierzytelności?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 32 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że powództwo o ustalenie istnienia wierzytelności dla celów jej wpisu na listę wierzytelności w ramach postępowania upadłościowego, takie jak wytoczone w postępowaniu głównym, jest wyłączone z zakresu stosowania tego rozporządzenia.
- 33 W tym kontekście należy przypomnieć, że rozporządzenia nr 1215/2012 i nr 1346/2000 należy interpretować w sposób pozwalający uniknąć wszelkiego nakładania się zakresów ustanowionych tymi aktami przepisów, a także powstawania wszelkich luk prawnych. Powództwa wyłączone z zakresu zastosowania rozporządzenia nr 1215/2012 na podstawie jego art. 1 ust. 2 lit. b) jako dotyczące „upadłości, układow i innych podobnych postępowań” należą zatem do zakresu zastosowania rozporządzenia nr 1346/2000. Symetrycznie powództwa niewchodzące w zakres stosowania art. 3 ust. 1 rozporządzenia należą do zakresu stosowania rozporządzenia nr 1215/2012 (wyroki: z dnia 20 grudnia 2017 r., Valach i in., C-649/16, EU:C:2017:986, pkt 24; a także z dnia 4 października 2018 r., Feniks, C-337/17, EU:C:2018:805, pkt 30).
- 34 Z tego wynika, że odpowiednie zakresy stosowania tychże dwóch rozporządzeń są wyraźnie zdefiniowane i że powództwo wytoczone bezpośrednio na podstawie postępowania upadłościowego oraz z nim ściśle związane nie jest objęte zakresem stosowania rozporządzenia nr 1215/2012, lecz zakresem stosowania rozporządzenia nr 1346/2000 (wyrok z dnia 14 listopada 2018 r., Wiemer & Trachte, C-296/17, EU:C:2018:902, pkt 31).
- 35 W tym kontekście Trybunał wziął pod uwagę okoliczność, że rozmaite rodzaje powództw, które zostały mu przedstawione, były wytaczane w związku z postępowaniem upadłościowym. Poza tym Trybunał miał szczególnie na względzie potrzebę ustalenia w każdym przypadku, czy rozpatrywane powództwo wywodziło się z przepisów regulujących postępowanie upadłościowe, czy też z innych przepisów (wyroki: z dnia 4 września 2014 r., Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, EU:C:2014:2145, pkt 26; z dnia 4 grudnia 2014 r., H, C-295/13, EU:C:2014:2410, pkt 18).
- 36 Rozstrzygającym kryterium przyjętym przez Trybunał w celu zidentyfikowania dziedziny, do której należy powództwo, jest w szczególności jego podstawa prawna. Zgodnie z tym podejściem należy badać, czy źródłem uprawnienia lub obowiązku, który służy jako podstawa powództwa, są ogólne przepisy prawa cywilnego i handlowego, czy też przepisy stanowiące od nich odstępstwo, szczególnie dla postępowań upadłościowych (wyroki: z dnia 4 września 2014 r., Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, EU:C:2014:2145, pkt 27; z dnia 11 czerwca 2015 r., Comité d'entreprise de Nortel Networks i in., C-649/13, EU:C:2015:384, pkt 28; z dnia 9 listopada 2017 r., Tünkers France i Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, pkt 22; a także z dnia 20 grudnia 2017 r., Valach i in., C-649/16, EU:C:2017:986, pkt 29).
- 37 W kontekście badanej sprawy należy podnieść, że poza okolicznością, iż przewidziane w § 110 IO powództwo o ustalenie istnienia wierzytelności, wytoczone przez powoda w postępowaniu głównym, stanowi element ustawodawstwa austriackiego w dziedzinie prawa upadłościowego, z brzmienia przywołanego przepisu wynika, że powództwo to jest wytaczane w ramach postępowania upadłościowego przez biorących w nim udział wierzycieli w sytuacji, gdy zakwestionowane zostały prawidłowość lub kolejność zaspokojenia zgłoszonych przez nich wierzytelności.

- 38 W związku z tym okazuje się, że biorąc pod uwagę ową charakterystykę, przewidziane w § 110 IO powództwo o ustalenie istnienia wierzytelności jest wytaczane bezpośrednio na podstawie postępowania upadłościowego, jest z nim ściśle związane i wywodzi się z przepisów regulujących postępowanie upadłościowe.
- 39 W konsekwencji nie jest ono objęte zakresem stosowania rozporządzenia nr 1215/2012, lecz rozporządzenia nr 1346/2000.
- 40 W tych okolicznościach na pytanie pierwsze trzeba odpowiedzieć, iż art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że powództwo o ustalenie istnienia wierzytelności dla celów jej wpisu na listę wierzytelności w ramach postępowania upadłościowego, takie jak wytoczone w postępowaniu głównym, jest wyłączone z zakresu stosowania tego rozporządzenia.

W przedmiocie pytania drugiego

- 41 Poprzez swoje pytanie drugie, które zadaje jedynie na wypadek udzielenia przez Trybunał odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze, sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy art. 29 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że znajduje on zastosowanie w drodze analogii do powództwa takiego jak wytoczone w postępowaniu głównym, wyłączonego z zakresu stosowania owego rozporządzenia, lecz objętego zakresem stosowania rozporządzenia nr 1346/2000.
- 42 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że stanowiąc, iż jeżeli przed sądami różnych państw członkowskich zawisły sprawy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, sąd, przed który wytoczono powództwo później, z urzędu zawiesza postępowanie do czasu stwierdzenia jurysdykcji sądu, przed który najpierw wytoczono powództwo, art. 29 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 zmierza do wyeliminowania sytuacji, w której w sprawach tych zostałyby wydane sprzeczne ze sobą orzeczenia.
- 43 Należy również zauważyć, że w zakresie, w jakim prawodawca Unii wyraźnie wykluczył pewne dziedziny z zakresu stosowania rozporządzenia nr 1215/2012, przepisy tego rozporządzenia, łącznie z przepisami mającymi charakter czysto proceduralny, nie znajdują zastosowania do tychże dziedzin w drodze analogii.
- 44 Takie ich zastosowanie byłoby poza tym sprzeczne z systemem rozporządzenia nr 1346/2000 i osłabiałoby skuteczność jego przepisów, w szczególności ze względu na to, że zgodnie z art. 3 i 27 owego rozporządzenia interpretowanych w świetle jego motywów 12, 18 i 19 wtórne postępowania upadłościowe mogą być wszczynane równoległe do postępowania głównego, czego art. 29 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 nie umożliwia.
- 45 Ponadto, jak zauważyła Komisja w przedstawionych przez nią uwagach na piśmie, w ramach systemu rozporządzenia nr 1346/2000 jego art. 31 umożliwia wyeliminowanie ryzyka wydania sprzecznych ze sobą orzeczeń, ustanawiając zasady obowiązujące w kwestii udzielenia informacji i obowiązku współpracy w sytuacji toczących się równoległe postępowań upadłościowych.
- 46 W konsekwencji na pytanie drugie trzeba odpowiedzieć, iż art. 29 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że nie znajduje on zastosowania, nawet w drodze analogii, do powództwa takiego jak wytoczone w postępowaniu głównym, wyłączonego z zakresu stosowania owego rozporządzenia, lecz objętego zakresem stosowania rozporządzenia nr 1346/2000.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 47 Jako że pytanie trzecie zostało zadane jedynie na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze, względnie na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie, nie wymaga ono udzielenia odpowiedzi.

W przedmiocie pytania czwartego i piątego

- 48 Poprzez swoje pytania czwarte i piąte, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 41 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że wierzyciel może w ramach postępowania upadłościowego zgłosić wierzytelność, nie wskazując formalnie chwili jej powstania, jeżeli prawo państwa członkowskiego, na którego terytorium postępowanie to zostało wszczęte, na to pozwala, a chwila ta może zostać wywiedziona z dowodów, o których mowa w tym art. 41.
- 49 Z motywów 2 i 8 rozporządzenia nr 1346/2000 wynika, że celem rzonego rozporządzenia jest umożliwienie skuteczności i efektywności transgranicznych postępowań upadłościowych, a także poprawa ich organizacji oraz ich przyspieszenie.
- 50 W szczególności, co wynika m.in. z motywu 21 i art. 39 owego rozporządzenia, ma ono zapewnić równe traktowanie wierzycieli w całej Unii i ułatwić wykonywanie przysługujących im praw.
- 51 Artykuł 4 ust. 2 lit. h) rozporządzenia nr 1346/2000 ustanawia regułę, zgodnie z którą zasady zgłoszenia, sprawdzenia i ustalenia wierzytelności określa prawo państwa członkowskiego, na którego terytorium zostało wszczęte postępowanie upadłościowe. Artykuł 41 tego rozporządzenia, znajdujący się w jego rozdziale IV zatytułowanym „Zawiadomienie wierzycieli i zgłaszanie ich wierzytelności”, ustanawia jednak pewne wymogi odnoszące się do treści zgłoszenia wierzytelności, które, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 59 i 72 opinii, należy uznać za stanowiące wymogi maksymalne dotyczące treści zgłoszenia wierzytelności, które mogą być nałożone na mocy uregulowania krajowego na wierzycieli mających miejsce zwykłego pobytu, miejsce zamieszkania lub siedzibę w państwie członkowskim innym niż to, na którego terytorium zostało wszczęte postępowanie upadłościowe.
- 52 Wśród tych wymogów art. 41 przewiduje w szczególności przesłanie przez wierzyciela kopii dostępnych mu dokumentów wykazujących istnienie wierzytelności i wskazanie chwili powstania wierzytelności.
- 53 Ponadto należy przypomnieć, że – jak zauważono w pkt 51 niniejszego wyroku – zasady dotyczące sprawdzenia i ustalenia wierzytelności pozostają zgodnie z regułą ustanowioną w art. 4 ust. 2 lit. h) rozporządzenia nr 1346/2000 określone przez prawo państwa członkowskiego, na którego terytorium zostało wszczęte postępowanie upadłościowe.
- 54 Z powyższych rozważań wynika, że art. 41 rozporządzenia nr 1346/2000 nie należy interpretować w sposób prowadzący do odrzucenia zgłoszenia wierzytelności z tego powodu, iż zgłoszenie to nie zawiera którejś z informacji wymienionych w tymże art. 41, jeżeli podanie tej informacji nie jest wymagane przez prawo państwa członkowskiego, na którego terytorium zostało wszczęte postępowanie upadłościowe, a informacja ta może w sposób nienastręczający szczególnych trudności zostać wywiedziona z dowodów, o których mowa w tym art. 41, czego ocena spoczywa na właściwym organie, któremu zostało powierzone sprawdzenie wierzytelności.
- 55 W tej sytuacji na pytania czwarte i piąte należy odpowiedzieć, iż art. 41 rozporządzenia nr 1346/2000 należy interpretować w ten sposób, że wierzyciel może w ramach postępowania upadłościowego zgłosić wierzytelność, nie wskazując formalnie chwili jej powstania, jeżeli prawo państwa członkowskiego, na którego terytorium zostało wszczęte postępowanie upadłościowe, nie wymaga podania tej informacji,

a informacja ta może w sposób nienastęczający szczególnych trudności zostać wywiedziona z dowodów, o których mowa w tym art. 41, czego ocena spoczywa na właściwym organie, któremu zostało powierzone sprawdzenie wiarytelności.

W przedmiocie kosztów

⁵⁶ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że powództwo o ustalenie istnienia wiarytelności dla celów jej wpisu na listę wiarytelności w ramach postępowania upadłościowego, takie jak wytoczone w postępowaniu głównym, jest wyłączone z zakresu stosowania tego rozporządzenia.
- 2) Artykuł 29 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że nie znajduje on zastosowania, również w drodze analogii, do powództwa takiego jak wytoczone w postępowaniu głównym, wyłączonego z zakresu stosowania owego rozporządzenia, lecz objętego zakresem stosowania rozporządzenia nr 1346/2000.
- 3) Artykuł 41 rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego należy interpretować w ten sposób, że wierzyciel może w ramach postępowania upadłościowego zgłosić wiarytelność, nie wskazując formalnie chwili jej powstania, jeżeli prawo państwa członkowskiego, na którego terytorium zostało wszczęte postępowanie upadłościowe, nie wymaga podania tej informacji, a informacja ta może w sposób nienastęczający szczególnych trudności zostać wywiedziona z dowodów, o których mowa w tym art. 41, czego ocena spoczywa na właściwym organie, któremu zostało powierzone sprawdzenie wiarytelności.

Podpisy